

Štátny archív v Banskej Bystrici

Výročná správa za rok 2016

Personálny stav

V nadväznosti na novelu zákona NR SR č. 266/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 395/2002 Z. Z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov došlo od 1. novembra 2015 ku viacerým systemizačným (organizačným a personálnym) zmenám, ktorých realizácia sa dokončila až začiatkom roka 2016.

Už v novembri 2015 sa zlúčilo osem pôvodne samostatných archívov, ktoré boli dovtedy priamo riadené Odborom archívov a registratúr Ministerstva vnútra SR do jediného archívu. Dva banskobystrické archívy sa spojili do jediného pracoviska a k nemu sa pripojilo ďalších šesť archívov pôsobiacich v Banskobystrickom kraji. V súčasnej podobe má archív centrálné pracovisko v Banskej Bystrici a ďalšie archívne pracoviská v Banskej Štiavnici, Kremnici, Zvolene, Lučenci, Rimavskej Sobote a vo Veľkom Krtíši. V súvislosti s uvedenou zmenou došlo aj k odchodu viacerých pracovníkov archívu do starobného dôchodku vrátane troch riaditeľov bývalých archívov (Banská Bystrica, Kremnica, Veľký Krtíš).

Zároveň došlo k viacerým úpravám v systemizácii pracovných miest. Pracovné pozície riaditeľov zrušených pobočiek sa transformovali na pozície vedúcich pracovísk a v Banskej Bystrici sa vytvorili dve oddelenia (oddelenie služieb verejnosti a oddelenie spracúvania archívnych dokumentov), do ktorých sa začlenili tamojší pracovníci archívu. Štátny archív v Banskej Bystrici má v súčasnosti systemizovaných 47 pracovných miest, ale reálne je z nich obsadených iba 46 (voľné miesto v štátnej službe je na archívnom pracovisku v Rimavskej Sobote). Z uvedeného počtu je 41 pracovných miest v štátnej službe a 6 miest vo verejnom záujme. Vysokoškolské vzdelanie má 27 pracovníkov, z toho 8 pracovníkov má odborné archívne vzdelanie 2. – 3. stupňa.

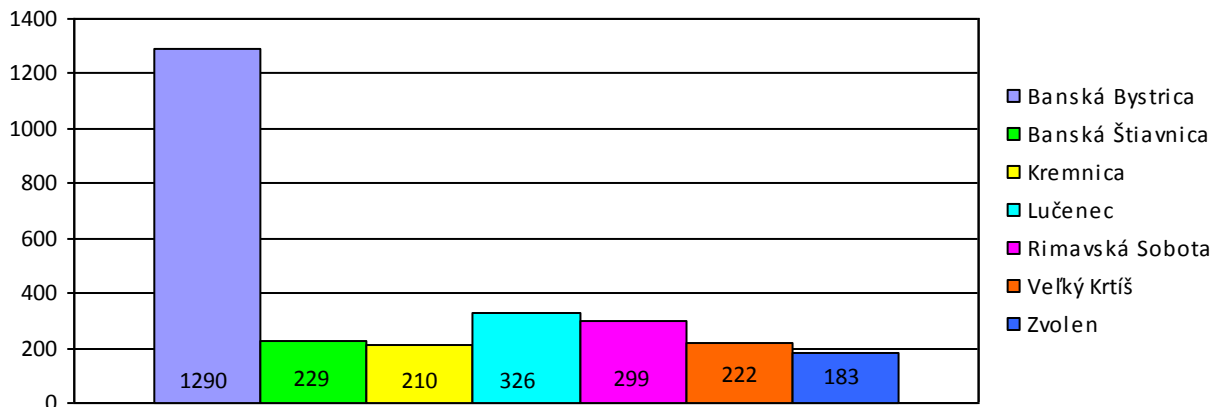
Predarchívna starostlivosť

V oblasti predarchívnej starostlivosti sa Štátny archív v Banskej Bystrici zaoberal viacerými aktivitami. Archív v roku 2016 evidoval celkom 2759 pôvodcov registratúry, z uvedeného počtu však došlo v prípade 125 pôvodcov k ich vyradeniu z evidencie a do evidencie bolo zaradených 18 nových pôvodcov registratúry. Z celkového počtu najviac pôvodcov evidovalo banskobystrické pracovisko archívu (1290 pôvodcov), ostatné pracoviská evidovali omnoho menší počet pôvodcov – Lučenec 326 pôvodcov, Rimavská Sobota 299 pôvodcov, Banská Štiavnica 229 pôvodcov, Veľký Krtíš 222 pôvodcov, Kremnica 210 pôvodcov a Zvolen 183 pôvodcov.

Ako sme už uviedli, z evidencie bolo vyradených 125 pôvodcov, pretože z ich činnosti nevznikajú registratúrne záznamy s trvalou dokumentárnou hodnotou. Z toho sa vyradilo najviac v Lučenci (87 pôvodcov), menej v Kremnici (19 pôvodcov), vo Veľkom Krtíši (11 pôvodcov), v Rimavskej Sobote (7 pôvodcov) a v Banskej Štiavnici (1 pôvodca). Oproti tomu do evidencie

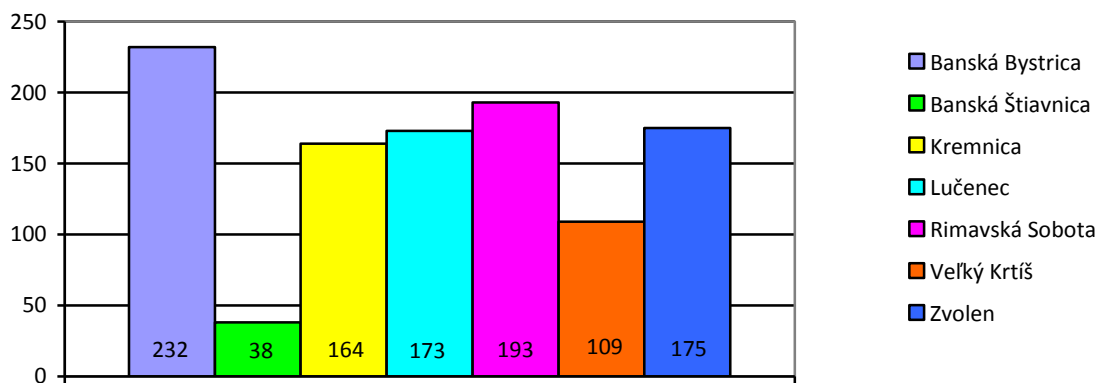
pribudlo 18 nových pôvodcov (7 v Banskej Bystrici, 4 v Lučenci, 3 vo Veľkom Krtíši a po dvoch v Banskej Štiavnici a Rimavskej Sobote).

Evidencia pôvodcov registratúry v pôsobnosti Štátneho archívu v Banskej Bystrici a jeho pracovísk

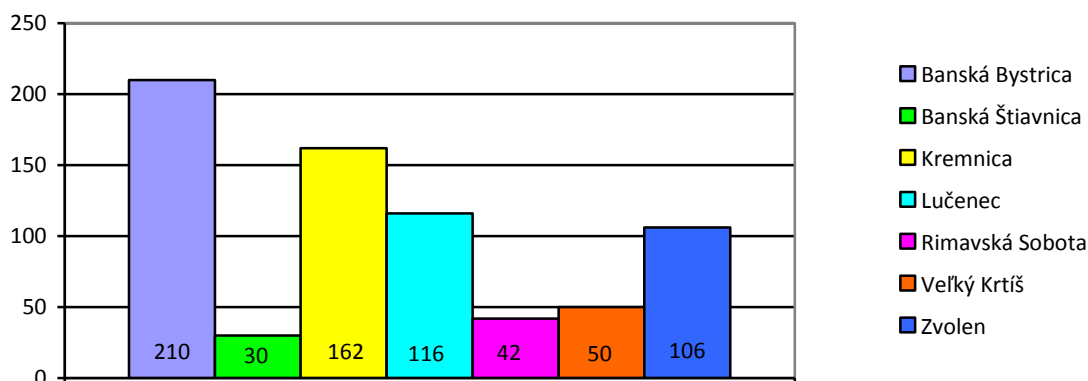
Pôvodcovia registratúry archívu predložili na posúdenie a schválenie 1084 registratúrnych poriadkov a registratúrnych plánov, z toho bolo 1039 návrhov od pôvodcov I. kategórie a 28 návrhov od pôvodcov II. kategórie. Z celkového počtu najviac registratúrnych poriadkov a registratúrnych plánov posúdilo a schválilo pracovisko v Banskej Bystrici (232) a najmenej pracovisko v Banskej Štiavnici (38). Ostatné archívne pracoviská posúdili a schválili približne rovnaký počet registratúrnych poriadkov a registratúrnych plánov (Veľký Krtíš 109, Kremnica 164, Lučenec 173, Zvolen 175, Rimavská Sobota 193).

Počet schválených registratúrnych poriadkov a registratúrnych plánov

Archív zároveň obdržal 716 návrhov na vyradenie registratúrnych záznamov, z ktorých schválil 708 návrhov. Najväčší počet návrhov posúdilo a schválilo pracovisko v Banskej Bystrici (210 návrhov), ostatné dve trojice pracovísk posúdili a schválili približne rovnaký, menší a väčší počet návrhov: Banská Štiavnica 30 návrhov, Rimavská Sobota 42 návrhov, Veľký Krtíš 50 návrhov, Zvolen 106 návrhov, Lučenec 116 návrhov a Kremnica 162 návrhov.

Počet schválených návrhov na vyradenie registratúrnych záznamov

Archív v roku 2016 prevzal celkom 455,51 bm archívnych dokumentov, z toho 175,22 bm prevzalo banskobystričné pracovisko, podobné množstvo prevzalo pracovisko vo Zvolene (167,92 bm) a menšie množstvá pracoviská v Kremnici (48,96 bm), Lučenci (28,28 bm), Rimavskej Sobote (15,84 bm), Banskej Štiavnici (9,9 bm) a Veľkom Krtíši (9,3 bm).

V priebehu roka došlo aj k zisku archívnych dokumentov delimitáciou z iného archívu (dva prírastky z archívu z Rožňavy ku dvom fondom v správe archívu v Rimavskej Sobote), v rámci generálnej revízie archívnych fondov sa zo zle spracovaných alebo nespracovaných fondov vyčlenili niektoré menšie archívne fondy alebo prírastky k už existujúcim fondom a tieto sa zaradili do evidencie. Zároveň došlo k viacerým vnútorným presunom archívnych fondov v rámci sceľovania archívnych fondov, s čím súvisel aj presun časti archívneho fondu (Katastrálny a meračský úrad vo Zvolene) z Banskej Štiavnice do Zvolena.

Viacere archívne pracoviská vykonali aj školenia s cieľom zosúladenia registratúrnych poriadkov orgánov verejnej moci s novou Vyhláškou Ministerstva vnútra SR č. 410/2015 Z. z. o podrobnostiach výkonu správy registratúry orgánov verejnej moci a o tvorbe spisu, ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2016 a priniesla zásadné zmeny do správy registratúry pre viaceré subjekty. Archívne pracovisko vo Veľkom Krtíši vykonalo 5 školení, na ktorých sa zúčastnilo 58 osôb, archívne pracovisko v Kremnici vykonalo 14 školení (112 zúčastnených osôb) a archívne pracovisko v Banskej Bystrici vykonalo 2 školenia (143 zúčastnených osôb). Okrem toho pracovníci archívu vykonávali ďalšie školenia a inštruktáže individuálne na požiadanie jednotlivých subjektov a tamajších správcov registratúry.

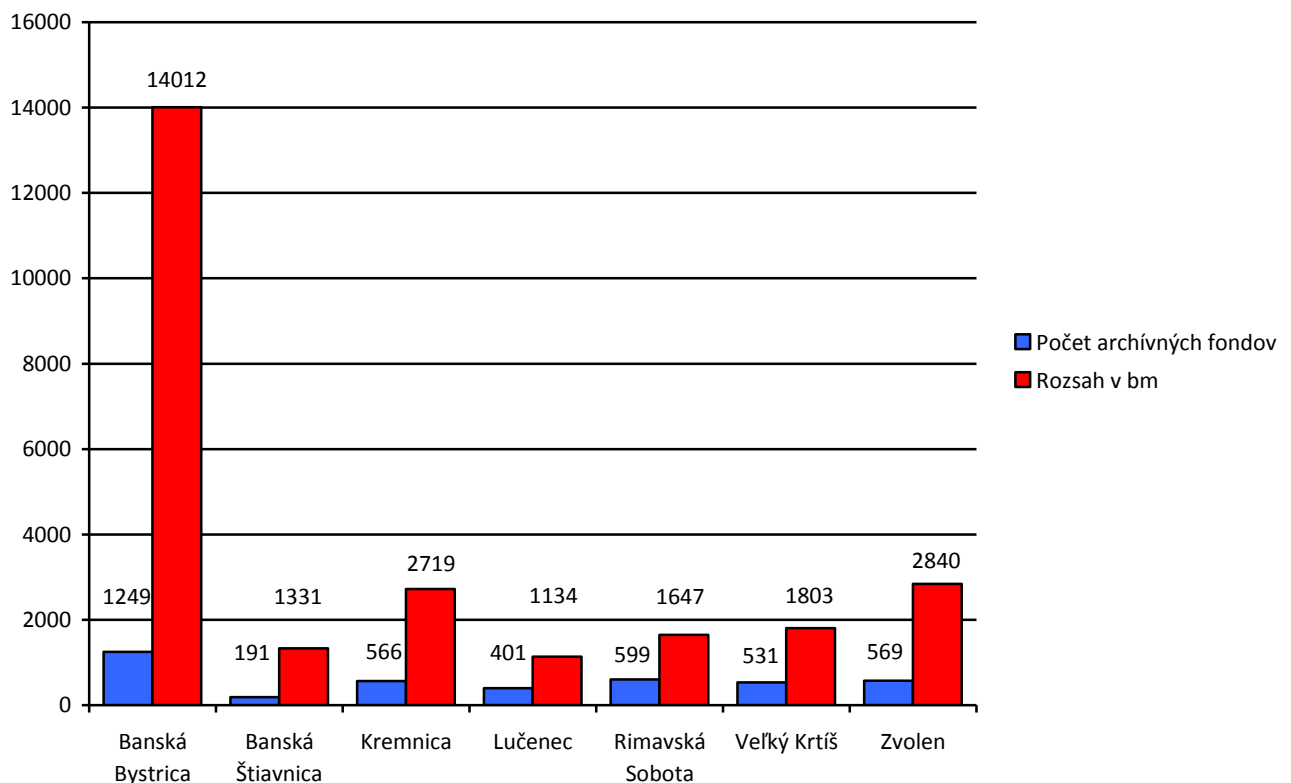
Evidencia archívnych súborov

Ku koncu roka 2016 archív spravoval celkom 4106 archívnych súborov (fondov a zbierok) o celkovom objeme 25486,864 bm archívneho materiálu. Z uvedeného počtu však priamo v archívoch bolo uložených 25271,694 bm (4087 archívnych fondov). U pôvodcov, ktorí nezriadili archív bolo dočasne uložených 154,36 bm a na základe depozitnej zmluvy archív spravoval 16 archívnych fondov (60,81 bm).

Z hľadiska objemu najväčšie množstvo archívnych súborov spravovalo pracovisko v Banskej Bystrici, a to 1249 archívnych súborov, čo predstavuje 14012 bm archívnych dokumentov. Približne rovnaký počet archívnych súborov a rovnaké množstvo bežných metrov spravovali

pracoviská vo Zvolene a v Kremnici. Vo Zvolene to bolo 569 archívnych súborov (2840 bm) a v Kremnici 566 archívnych súborov (2719 bm). Na zostávajúcich pracoviskách archívu sú objemy spravovaných archívnych súborov o niečo nižšie - vo Veľkom Krtíši je 531 archívnych súborov (1803 bm), v Rimavskej Sobote je 599 archívnych súborov (1647 bm), v Banskej Štiavnici je 191 archívnych súborov (1331 bm) a v Lučenci je 401 archívnych súborov (1134 bm).

Počet archívnych súborov a ich rozsah v bm

Ochrana archívnych dokumentov

V rámci ochrany archívnych dokumentov sa v archíve vykonávala predovšetkým systematická digitalizácia archívnych dokumentov, a to na pracovisku v Banskej Bystrici. Pokračovali práce na digitalizácii archívneho fondu Banská Bystrica, mesto so zriadeným magistrátom (1020) 1255 – 1922 a v priebehu roka sa vyhotovilo 8005 digitalizátov z 2764 archívnych dokumentov. Ostatné archívne pracoviská digitalizáciu nevykonávali.

Ďalšia digitalizácia sa týkala banskobystrickej Zbierky plagátov a letákov 1852 – 1988, uvedenú digitalizáciu pre archív vykonalo Digitalizačné centrum Múzea SNP v Banskej Bystrici. Celkom sa zdigitalizovalo 4827 kusov plagátov a letákov.

V roku 2016 sa v konzervátorskej dielni Štátneho archívu v Banskej Bystrici vykonali konzervátorské zásahy a kníhviazačské práce na poškodených cirkevných matrikách zo zbierky cirkevných matrik z Banskej Bystrice a na druhopisoch matrik z archívneho pracoviska vo Zvolene (24 kusov) a vyhotovilo sa 9 ochranných škatúľ pre stredoveké listiny. Zviazali sa aj nové archívne

pomôcky, prípadne sa opravila poškodená väzba na starých pomôckach (69 kusov inventárov), a to nielen pre Štátny archív v Banskej Bystrici a jeho pracoviská, ale aj pre Štátny archív v Nitre.

Na všetkých pracoviskách s výnimkou Rimavskej Soboty, Zvolena a Lučenca sa vykonávali práce súvisiace s čistením depotov od najrôznejších materiálov nearchívnej povahy. Ich uloženie v depotoch súviselo s činnosťou bývalých riaditeľov pobočiek archívu, ktorí ochrane archívnych fondov nevenovali dostatočnú pozornosť. V Banskej Štiavnici však nešlo o problém s materiálmi nearchívnej povahy, ale s nedostatkom archívnych regálov na uloženie archívnych dokumentov, ktoré dlhodobo zostávali uložené priamo na zemi. Uvedený problém sa podarilo vyriešiť presunom nepoužívaných stacionárnych regálov z Banskej Bystrice a nadbytočných nezmontovaných komponentov montovateľných regálov zo Zvolena. Po ich inštalácii v Banskej Štiavnici sa uvedený problém vyriešil a zároveň sa vytvorila rezerva na uloženie cca 100 bm nových prírastkov archívnych dokumentov.

Okrem depotov sa čistili aj pracovne a iné archívne priestory. Potreba očisty súvisela s osobami bývalých riaditeľov – fajčiarov a vykonávala sa tepovaním kobercov a svojpomocným maľovaním stien. Uvedené práce sa konali v Banskej Bystrici, Kremnici a vo Veľkom Krtíši. Na všetkých pracoviskách archívu sa uskutočnilo vyradovacie konanie prebytočného, nepotrebného, vadného, poškodeného alebo nefunkčného materiálu a zariadenia vo všetkých komoditných skupinách, pretože ostatné vyradovacie konanie sa uskutočnilo v roku 2009 a od tejto doby sa bývalé vedenie Štátneho archívu v Banskej Bystrici uvedeným problémom nezaoberalo. Došlo aj k sústredeniu nebezpečných odpadov z jednotlivých pracovísk (tonery, batérie, žiarivkové trubice, freónové bomby a iné) do Banskej Bystrice a k ich následnému odvozu z archívu.

Archívne budovy

S ochranou archívnych dokumentov bezprostredne súvisí problematika archívnych budov. Štátny archív v Banskej Bystrici má celkom sedem pracovísk. Najväčší objekt s celkovou plochou 6500 m² sa nachádza v Banskej Bystrici, veľké objekty sú v Kremnici a vo Zvolene, v Lučenci má archív dva objekty, vo Veľkom Krtíši jeden objekt a prenajatý depot, v Rimavskej Sobote jeden objekt a dva prenajaté depoty. Jedine archívne pracovisko v Banskej Štiavnici nemá vlastnú archívnu budovu a pracovisko archívu je umiestnené v priestoroch Okresného úradu v Banskej Štiavnici.

Archívna budova v Banskej Bystrici bola daná do užívania v priebehu roka 1996 a do roku 2003 sa v nej vykonávali pravidelné údržby a revízie technických a strojových zariadení. K dispozícii bol aj technický personál (správca objektu, údržbár – elektrikár, kurič). Po roku 2003, kedy správcovstvo budovy prešlo z bývalého Štátneho okresného archívu v Banskej Bystrici na Štátny archív v Banskej Bystrici, došlo k postupnému zrušeniu technických profesií, ktoré nahradil

zmluvný dodávateľ. V súčasnosti správu objektu zabezpečuje Centrum podpory v Banskej Bystrici, ale opätovne iba dodávateľským spôsobom so zmluvným partnerom. Na objekte sa prejavujú viaceré závady, z ktorých je najviditeľnejšia doslovná

deštrukcia a postupný rozpad schodiska pred archívom a zatekanie presklenia dvoch chodieb pri pracovniach pri každom daždi. Obvodové murivo celého prízemnia archívu nasáva vlhkosť a je zvetrané. V archíve sú aj problémy s kúrením – vo dvoch posledných pracovniach a v priestore bočných schodísk kúrenie vôbec nefunguje. Problémy sú aj s vydutou a vypadanou dlažbou, celkom nefunkčná je požiadna ústredňa, ďalšie drobné závady sa prejavujú po celom objekte v depotoch a v pracovniach. Veľký problém predstavuje aj absencia kapacitne dostačujúcej miestnosti na porady pracovníkov a priestorov, vhodných, resp. použiteľných na výstavy archívnych dokumentov.

Archívna budova v Banskej Bystrici má kapacitu depotov 17481 bm, voľná kapacita depotov je 1828 bm, ide však iba o prepočítanú plochu depotov, pretože od roku 1996, kedy bola budova daná do užívania, neboli osadené všetky depoty mobilnou regálovou technikou.

Oproti tomu archívne pracovisko vo Zvolene, ktoré disponuje celkovou kapacitou depotov 5000 bm má voľnú kapacitu 1200 bm, ktorá je z veľkej časti vybavená montovateľnými stacionárnymi regálmi. Budova vo Zvolene je v relatívne dobrom stave, najväčšie problémy sú so žumpou (archív nie je pripojený na kanalizáciu).

Archívne pracovisko v Kremnici sídli vo vlastnom objekte, postavenom v roku 1995.

Vzhľadom na vek objektu sa v ňom prejavujú viaceré závady, a to predovšetkým zvýšená vlhkosť v depotoch na prízemí, a to napriek pravidelnému vetraniu. Uvedený problém sa prejavuje aj na vonkajšej strane objektu. V roku 2016 sa v objekte archívu uskutočnili viaceré drobné opravy (poškodený tatranský obklad, výmena strešného žľabu, montáž sieťok proti hmyzu a hlodavcom), potrebné sú však aj viaceré ďalšie opravy. V havarijnom stave je loggia, ktorá má prehnitú drevenú hradovú konštrukciu a opadáva

z nej omietka, objavujú sa problémy so zatekaním strešných okien a objavili sa aj trhliny na stenách v časti budovy, kde sú priestory pre príjem archívnych dokumentov. V decembri sa opätovne objavili problémy so žľabom, z ktorého voda preteká priamo na vstupné schodisko do archívu. Archívne depoty sú priamo v objekte archívu a majú celkovú kapacitu 2886 bm, pričom voľná kapacita depotov je 167 bm.

Archívne pracovisko v Lučenci je umiestnené vo dvoch objektoch s celkovou plochou 394m² a 529m². V objekte na Kubínyho námestí je sídlo archívu s pracovňami, bádateľnou a depotom, samostatné depoty sú v druhej budove mimo centra mesta na Rázusovej ulici. Celková kapacita depotov je 1200 bm, voľná kapacita je iba 66 bm, ale tá nebude dostatočná ani na uloženie archívnych dokumentov štátnych notárstiev (cca 100 bm). Kapacitu je síce možné zvýšiť inštaláciou zakúpenej regálovej techniky, a úpravou ďalších miestností v objekte na Rázusovej ulici, ale bránia v tom dlhodobo nedokončené stavebné úpravy podláh.

Pracovisko archívu vo Veľkom Krtíši sídli v objekte z roku 1985, ktoré vzhľadom na svoj vek nevyhnutne potrebuje viaceré opravy, predovšetkým výmenu okien a zateplenie objektu.

Samotné depoty majú celkovú úložnú kapacitu 2994 bm, v súčasnosti je voľných 493 bm, časť z nich sa však zaplní po prevzatí písomností štátnych notárstiev (cca 70 bm) a ďalších prírastkov.

Problematické je používanie mobilných regálov v jednom z depotov, pretože pred viacerými rokmi došlo k poklesu podlahy a problém nedokázala odstrániť ani oprava v roku 2013. Archív disponuje aj prenajatými skladovými priestormi v objekte Slovenskej pošty s celkovou kapacitou 580 bm, pričom v súčasnosti je už 508 bm zaplnených. Archívne dokumenty však nie sú priamo v objekte archívu, treba ich prevážať a navyše sa za prenájom priestorov Slovenskej pošty platí 3147 Eur ročne.

Archívne pracovisko v Rimavskej Sobote má zo všetkých pracovísk najmenší objekt, v ktorom chýbajú priestory na uloženie archívnych dokumentov. Tie sú uložené vo dvoch prenajatých priestoroch, a to v bývalom Župnom dome na námestí M. Tompu a v priestoroch súkromného vlastníka objektu v Tomašovej. Celková kapacita depotov je 1898 bm, z toho je voľných iba 175 bm. Za priestory v Župnom dome archív platí Mestskej bytovej správe 5316 Eur ročne a Ing. Gulikovi za depot v Tomášovej 3740 Eur ročne, čo predstavuje ročný výdavok 9056 Eur.

Uvedené provizórium sa dlhodobu nedarí riešiť kvôli absencii vhodného objektu v správe štátu ako aj nedostatku finančných prostriedkov na prípadnú výstavbu nového objektu archívu. Problém však predstavuje aj skutočnosť, že ak Ministerstvo vnútra bude v Rimavskej Sobote v rámci reformy štátnej správy integrovať všetky odbory špecializovanej štátnej správy do jedného úradu a vytvorí klientske centrum KAMO v priestoroch bývalého Župného domu, do platnosti vstúpi uznesenie Mestského zastupiteľstva v Rimavskej Sobote z 26.6.2013, podľa ktorého sa uskutoční zámena prebytočného nehnuteľného majetku vo vlastníctve mesta (Župný dom) za viacero objektov vo vlastníctve Ministerstva vnútra SR, medzi ktorými je aj budova archívu.

Archívne pracovisko v Banskej Štiavnici nedisponuje vlastným objektom, ale je umiestnené v budove tamojšieho Okresného úradu a disponuje vlastným vstupom. Pracovisko má k dispozícii okrem administratívnych priestorov aj depoty s kapacitou 1400 bm a rezervou 100 bm. Kapacitu je možné výrazne zvýšiť po stavebných úpravách prístorov bývalej kuchyne.

Sprístupňovanie archívnych dokumentov

V priebehu roka 2016 pokračovali práce na sprístupňovaní archívnych dokumentov. Práce sa vykonávali celkom na siedmich desiatkach archívnych fondov. Na pracovisku v Banskej Bystrici sa ukončili práce na archívnom fonde Stredoslovenský krajský národný výbor II., odbor dopravy 1971-1990. Z pôvodného množstva 19,46 bm po spracovaní zostalo 7,20 bm a výstup predstavuje

čiasťkový inventár. Ukončili sa aj práce na písomnostiach týkajúcich sa hasičstva v okrese Banská Bystrica a Brezno, výstupom sú nasledovné archívne pomôcky: združený inventár Okresná hasičská jednota č. 9 v Banskej Bystrici, 1923 – 1951, Okresný výbor Československého zväzu požiarnej ochrany v Banskej Bystrici, 1951 – 1953, združený inventár Okresná hasičská jednota č. 32 v Brezne, 1926 – 1951, Okresný výbor Československého zväzu požiarnej ochrany v Brezne, 1951 – 1956.

Vypracovali sa aj projekty na spracovanie fondov Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Banskej Bystrici – Radvani 1780 – 2002, Výbor ľudovej kontroly Stredoslovenského krajského národného výboru II. v Banskej Bystrici 1971 – 1990, Okresná hasičská jednota č. 9 v Banskej Bystrici, 1923 – 1952 a Okresná hasičská jednota v Brezne, 1926 – 1952.

Vypracoval sa aj opis na úrovni archívneho fondu podľa medzinárodného archívneho štandardu ISAD(G), a to fondu Stredoslovenský krajský národný výbor v Banskej Bystrici I. 1960 – 1969. Pracovníci archívu ďalej vyhotovili súpis zbierky plagátov a letákov ako prípravu na systematickú digitalizáciu a uskutočnili vnútorné vyradovanie osobných a mzdových spisov z fondov SKNV II. v Banskej Bystrici, Mototrans v Banskej Bystrici, KORT v Banskej Bystrici, Poľnohospodárske stavby, š. p., podnikové riaditeľstvo vo Zvolene.

Archívne pracovisko v Banskej Štiavnici do fázy vyhotovenia prepisu do čistopisu dostalo archívnu pomôcku, XIII. zväzok inventára fondu Magistrát mesta Banská Štiavnica, vecná skupina korešpondencia z rokov 1527 – 1530. Táto okrem úvodu obsahuje registry z vyše 470 kusov písomností. Ukončili sa sprístupňovacie práce na fonde MsNV Banská Štiavnica 1944 – 1990, ktoré boli rozčlenené podľa projektu spracovania na I. až III. etapu. V roku 2016 sa spracovali písomnosti podriadených zložiek MsNV (VEK, Prevádzkareň, Kultúrne a spoločenské stredisko, Domová správa). Archívnu pomôcku je potrebné prepísať do formy čistopisu, to však bude možné až po zavedení EAS - Inventáre.

Archívne pracovisko v Kremnici vypracovalo neelektronickú archívnu pomôcku – inventár archívneho fondu Miestny národný výbor v Hronskom Beňadiku 1945 – 1990 a pokračovali práce na sprístupňovaní archívnych fondov Okresný národný výbor v Kremnici 1945 – 1960, MNV v Trnavej Hore 1953 – 1990, MNV vo Veľkej Lehote 1951 – 1990 a Reštaurácie, š. p. v Žiari nad Hronom 1955 – 1998.

Pracovníci archívneho pracoviska vo Veľkom Krtíši vykonali vnútorné vyradovanie a usporiadali viaceré archívne fondy (odbor sociálnych vecí ONV vo Veľkom Krtíši, Semenársky štátny majetok š.p. v Slovenských Ďarmotách, Obchod s palivami štátny podnik vo Veľkom Krtíši, Podnik služieb a výroby štátny podnik vo Veľkom Krtíši, Mestský podnik služieb vo Veľkom Krtíši a Reštaurácie š.p. vo Veľkom Krtíši) a usporiadali aj archívnu registratúru za obdobie rokov 1998 – 2015. Začalo sa s usporiadaním a vnútorným vyradovaním fondu Miestny národný výbor vo Veľkom Krtíši 1945 – 1990 a s prípravou podkladov na vypracovanie projektu spracovania uvedeného fondu. Dokončilo sa usporiadanie, vnútorné vyradovanie a inventarizácia archívneho fondu Miestny národný výbor vo Vrbovke 1950 - 1990. V priebehu roka bola usporiadaná a do archívnych škatúl uložená časť fondu Okresný súd v Modrom Kameni – pozemnoknižné písomnosti súdu v Balašských Ďarmotách 1857 – 1944. Pokračovali aj práce na inventarizácii fondu Okresný výbor KSS vo Veľkom Krtíši (1960) 1968 – 1989 (zápisnice orgánov OV a vyhotovovanie registrov).

Pracovníci archívneho pracoviska vo Zvolene v priebehu roka 2016 pokračovali v práci na rozpracovaných archívnych fondoch a dokončený bol inventár Obvodný notársky úrad Bzovík 1882-1945 (1947).

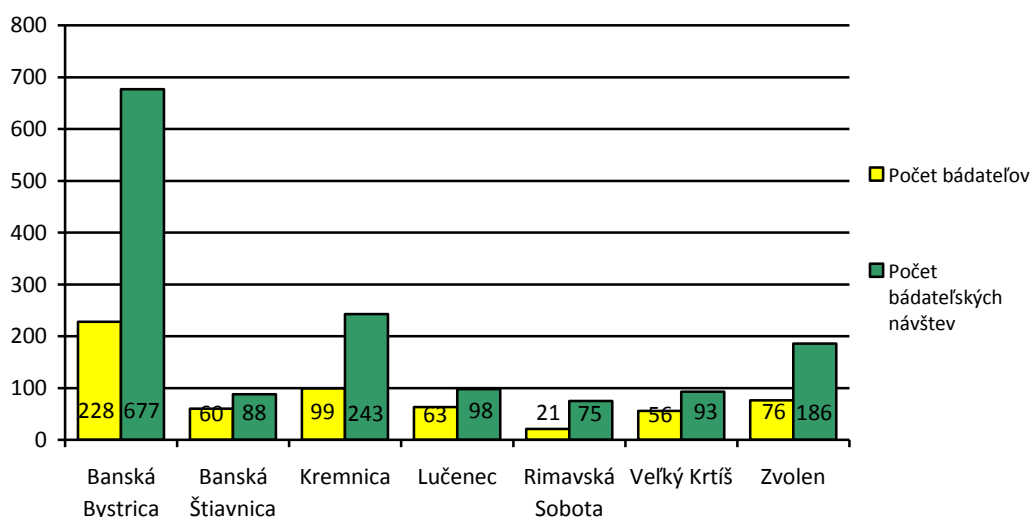
Na archívnom pracovisku v Lučenci sa v minulosti z dôvodu malého počtu pracovníkov práce na sprístupňovaní archívnych fondov takmer nevykonávali, ale v roku 2016 došlo k oživeniu tejto činnosti a v priebehu roka sa popri iných prácach podarilo inventarizovať 4,72 bm archívnych dokumentov.

Na archívnom pracovisku v Rimavskej Sobote sa pokračovalo v spracovávaní rozpracovaných archívnych fondov a dokončilo sa spracovanie archívneho fondu Obvodné úrady MNV 1945-1951 (1952), ku ktorému zostáva vypracovať úvod.

Prístup k archívnym dokumentom

V roku 2016 v Štátnom archíve v Banskej Bystrici študovalo 603 bádateľov (z toho 31 zahraničných) a títo spolu vykonali 1460 bádateľských návštev. Bádateľská agenda však bola rozmiestnená nerovnomerne – najviac bádateľov bolo na pracovisku v Banskej Bystrici (228 bádateľov, 677 bádateľských návštev). Ostatné archívne pracoviská boli z hľadiska bádateľskej agendy menej vyťažené. Druhý najvyšší počet bádateľov bol Kremnici (99 bádateľov, 243 bádateľských návštev), nasledovali archívne pracoviská vo Zvolene (76 bádateľov, 186 bádateľských návštev), v Lučenci (63 bádateľov, 98 bádateľských návštev), v Banskej Štiavnici (60 bádateľov, 88 bádateľských návštev), vo Veľkom Krtíši (56 bádateľov, 93 bádateľských návštev) a v Rimavskej Sobote (21 bádateľov, 75 bádateľských návštev). Bádatelia sa najviac zaujímali predovšetkým o regionálnu históriu a o genealógiu, ale nechýbalo ani štúdium špecializovaných tém z oblasti architektúry a dejín umenia.

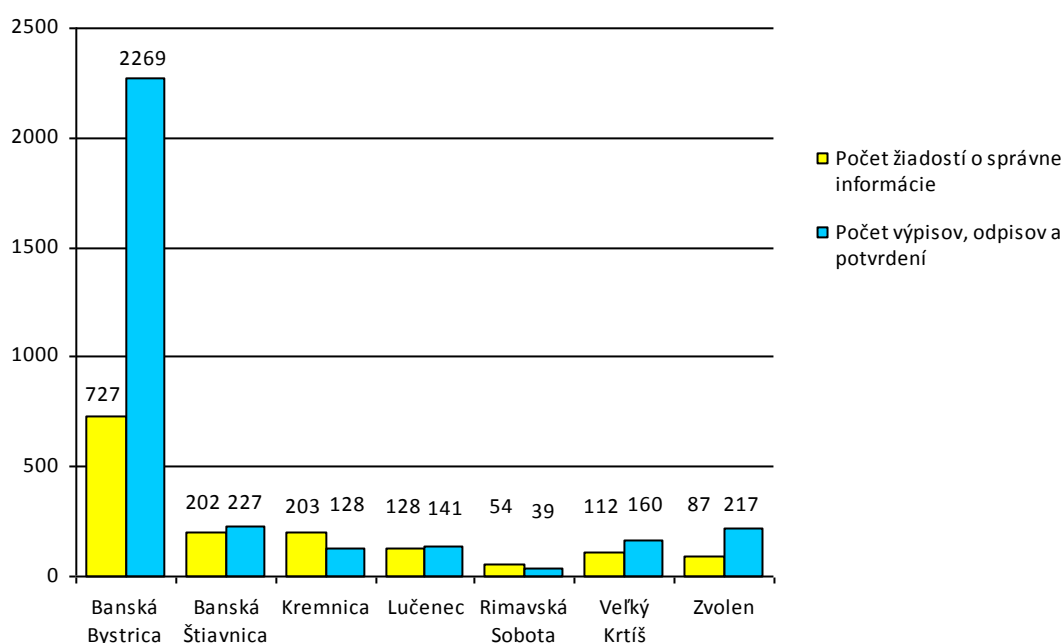
Počet bádateľov a bádateľských návštev návštev

V rámci správnej agendy archív vybavil 1513 žiadostí o správne informácie a vystavil 3181 výpisov, odpisov a potvrdení z archívnych dokumentov. Vybavovanie správnej agendy na jednotlivých pracoviskách archívu bolo opätovne nerovnomerné – najviac žiadostí obdržalo

pracovisko v Banskej Bystrici (727) a vydalo aj najväčší počet výpisov, odpisov a potvrdení (2269), zatiaľ čo pracovisko v Rimavskej Sobote obdržalo 54 žiadostí a vyhotovilo 39 výpisov. Na zostávajúcich pracoviskách bol počet žiadateľov približne podobný. Kremnica prijala 203 žiadostí (128 výpisov), Banská Štiavnica 202 žiadostí (227 výpisov), Lučenec 128 žiadostí (141 výpisov), Veľký Krtíš 112 žiadostí (160 výpisov) a Zvolen 87 žiadostí (217 výpisov). Na všetkých pracoviskách archívu s výnimkou Veľkého Krtíša a Rimavskej Soboty v porovnaní s rokom 2015 došlo k miernemu nárastu počtu žiadostí aj výpisov. Vo Veľkom Krtíši síce došlo k úbytku žiadostí (o 20), ale zato k nárastu počtu výpisov (o 67). Oproti tomu v Rimavskej Sobote došlo k poklesu žiadateľov aj vydaných výpisov. Rešeršnú činnosť vykonávalo iba pracovisko v Banskej Bystrici (5 rešerší) a v Banskej Štiavnici (7 rešerší).

Počet žiadostí o správne informácie a počet vydaných výpisov, odpisov a potvrdení

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že v priebehu roka 2016 došlo ku zvýšeniu počtu žiadateľov o správne informácie, počet vydaných výpisov, odpisov a potvrdení z archívnych dokumentov ako aj príjmov za služby a správne poplatky. V oblasti správnej agendy bol najväčší záujem už tradične o dokumenty vzťahujúce sa k vysporiadaniu majetkovo – právnych vzťahov, kúpnopredajné zmluvy, dedičské konania, stavebné povolenia, kolaudačné rozhodnutia, projektovú dokumentáciu, ako aj dokumentov týkajúcich sa ukončenia školskej dochádzky a sociálneho zabezpečenia.

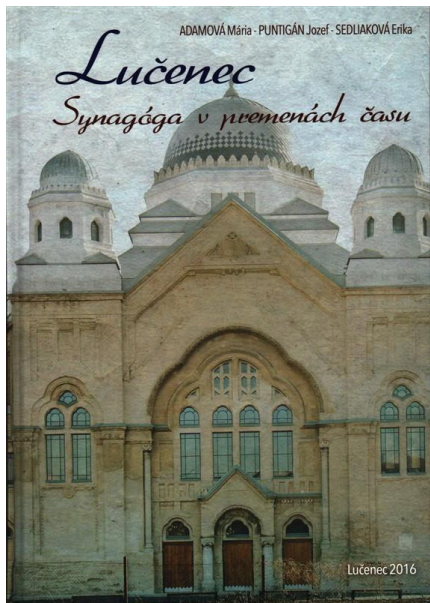
Knižnica

Štátny archív v roku 2016 evidoval spolu 58414 zaprírástkovovaných knižničných jednotiek, z toho najväčší počet v Banskej Bystrici (31385 kusov). Veľké množstvo ešte nezaprírástkovovaných kníh sa nachádza na pracovisku v Banskej Bystrici (cca 30000 kusov). Spracovaniu kníh sa v roku 2016 venovala menšia pozornosť než v minulosti, a to z dôvodu malého prírastku kníh, ktoré archívy

nezískavali nákupom ale iba darmi ako aj pozastavením prác v aplikačnom prostredí Bach – knižnica z dôvodov prechodu na EAS.

Výskumná, publikačná, kultúrno – osvetová činnosť

V rámci výskumnej, publikačnej a kultúrno – osvetovej činnosti sa pracovníci archívu venovali viacerým okruhom činností. Jednou z nich bolo plnenie rezortnej výskumnej úlohy, stanovenej pri príležitosti Slovenského predsedníctva v Rade Európskej únie. Archív pre všetkých svojich pracovníkov usporiadal seminár pod názvom Banskobystrický kraj na historických mapách Európy, na ktorom so svojimi príspevkami vystúpili zástupcovia všetkých pracovísk. V archívoch, kde to priestorové možnosti umožňovali, sa na rovnakú tému konala aj výstava (Kremnica, Veľký Krtíš, Lučenec). Pracovníci archívu v Kremnici, vo Veľkom Krtíši, v Lučenci a vo Zvolene pripravili v priestoroch archívov aj ďalšie, tematicky odlišne zamerané výstavy.

V rámci publikačnej činnosti pracovníci archívu publikovali 3 monografie (1 Čelko, 1 Becaniová, 1 Sedliaková), 17 štúdií (16 Čelko, z toho 3 Pelachyová v spoluautorstve s Čelkom, 1 Solčániová) a 6 článkov (4 Solčániová, 1 Dobrotková, 1 Becaniová).

Pracovníci archívneho pracoviska v Lučenci úzko spolupracovali s miestnymi kultúrnymi inštitúciami pri príprave seminárov a výstav zameraných na prezentáciu kultúrneho dedičstva a participovali v odbornej komisii Mesta Lučenec pre posúdenie, určenie a výber historických udalostí, osobností, objektov súvisiacich s realizáciou Siene významných osobností pochovaných na lučeneckých cintorínoch, otvorením synagógy a historickej radnice.

Do povedomia širšej verejnosti sa v roku 2016 dostalo aj archívne pracovisko v Kremnici. Za spolupráce primátora mesta Kremnice a Miestneho odboru Matice slovenskej v Kremnici sa v archíve slávnostne otvorila stála výstava Klenoty kremnického archívu. Pri pracovnej návšteve prezidenta Slovenskej republiky Andreja Kisku v Kremnici vedúca archívu prezidentovi prezentovala na Mestskom úrade v Kremnici najcennejšie archívne dokumenty.

Takmer všetky archívne pracoviská (s výnimkou pracoviska v Rimavskej Sobote) v priebehu roka usporiadali sériu prednášok a vyučovacích hodín v archíve pre študentov základných, stredných a vysokých škôl, ako aj exkurzie v archívoch s prezentáciou vybraných archívnych dokumentov. Kremnické pracovisko bolo jediným archívnym pracoviskom, ktoré v danom roku usporiadalo Deň pootvorených dverí. Banskobystrické pracovisko Štátneho archívu v Banskej Bystrici zapožičalo do Slovenskej národnej galérie v Bratislave historické plagáty na výstavu Sen x skutočnosť / Umenie & propaganda 1939 – 1945, ktorá bola inštalovaná v Esterházyho paláci.

Pracovníci archívu ďalej vypracovali 5 recenzných posudkov pre vydavateľstvá a redakčné rady odborných periodík (2 Čelko, 3 Graus) a 1 posudok dizertačnej práce (Graus). Pracovníci archívu v priebehu roka pôsobili vo funkcii oponenta dizertačnej práce (Graus), člena redakčnej rady časopisu Vojenská história (Graus), člena Rady pre vojenskú symboliku Ministerstva obrany SR (Graus), člena výboru Slovenskej genealogicko - heraldickej spoločnosti (Graus), člena Komisie pre pamätihodnosti mesta Banskej Bystrice (Graus), člena Komisie pre digitalizáciu pečatí a pečatidiel Ministerstva vnútra SR (Graus) a člena Akvizičnej komisie Ministerstva vnútra SR (Graus).

Pracovníci archívu sa v priebehu roka 2016 zúčastnili na viacerých vedeckých a odborných podujatiach organizovaných inými subjektmi, a to v pozícii prednášateľov aj poslucháčov.

Záverečné hodnotenie

Rok 2016 bol pre Štátny archív prelomovým rokom. K oficiálnemu zlúčeniu pôvodne samostatných pobočiek Štátneho archívu do spoločného celku siete došlo pred koncom roka 2015, ale až tento kalendárny rok bol prvým, kedy archív pracoval na centrálne pripravenom pláne práce a archív sa postupne etabloval ako samostatná inštitúcia. Počas celého roka sa vykonávalo veľké množstvo rôznorodých prác - od čistenia depotov od materiálov nearchívnej povahy, vyradovania prebytočného a neupotrebitelného materiálu, sceľovania a presunov archívnych fondov, úprav jednotlivých pracovísk (pracovní a depotov), veľkého objemu prác v oblasti predarchívnej starostlivosti v súvislosti s aplikáciou ustanovení vyhlášky MV SR č. 410/2015 Z. z. o podrobnostiach výkonu správy registratúry orgánov verejnej moci a o tvorbe spisu, cez výkon štátneho odborného dozoru, koordináciu pri príprave preberania písomností štátnych notárstiev, spracovania archívnych dokumentov, ich digitalizáciu, konzervovanie, predkladanie bádateľom a žiadateľom o správne informácie až po ich prezentáciu formou publikačných výstupov, výstav, exkurzií, prednášok, vyučovacích hodín a dňa otvorených dverí.

Jednotlivé pracoviská sa očistili od zbytočného materiálu najrôznejšej povahy, prečistili sa depoty a v rámci možností sa skultúrnilo pracovné prostredie. Všetky tieto činnosti kládli na pracovníkov archívu zvýšené nároky, ktoré sa podarilo splniť. Otvorené zostávajú práce, ktorých objem bol príliš veľký na to, aby sa mohli vykonať v jedinom kalendárnom roku. Ide o sceľovanie archívnych súborov o ich prípadnú redislokáciu v depotoch. Uvedená činnosť je veľmi časovo aj fyzicky náročná a bude sa v nej pokračovať v ďalších kalendárnych rokoch.

Nedostatočný je malý počet pracovníkov na pracoviskách v Banskej Štiavnici a v Lučenci. Na obidvoch pracoviskách archívu pracujú len dve trojice archivárov, v Lučenci navyše iba dvaja v štátnej službe a jeden vo funkcii skladového manipulanta v práci vo verejnom záujme. Akútny problém predstavuje nedostatok voľných priestorov v depotoch a absencia regálovej techniky, ktorá spôsobí komplikácie pri preberaní pravidelných ročných prírastkov archívneho materiálu ako aj písomností štátnych notárstiev.